

ИЗВЈЕШТАЈ

о оцјени подобности студента, теме и ментора за израду докторске дисертације

1. ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

Орган који је именовано комисију: Научно-наставно вијеће Филозофског факултета у Бањој Луци и Сенат Универзитета у Бањој Луци

Датум именовања комисије: 12.06.2024.

Број одлуке: 07/3.990-18/24

Чланови комисије:

1.	Татјана Михајловић	редовни професор	Педагошке науке- Општа педагогија
	Презиме и име	Звање	Научно поље и ужа научна област
	Филозофски факултет Универзитета у Бањој Луци		предсједник
	Установа у којој је запослен-а		Функција у комисији
2.	Тања Станковић-Јанковић	редовни професор	Педагошке науке-Методика васпитно-образовног рада
	Презиме и име	Звање	Научно поље и ужа научна област
	Филозофски факултет Универзитета у Бањој Луци		члан
	Установа у којој је запослен-а		Функција у комисији
3.	Љиљана Јерковић	ванредни професор	Педагошке науке- Дидактика и Општа педагогија
	Презиме и име	Звање	Научно поље и ужа научна област
	Филозофски факултет Универзитета у Бањој Луци		члан
	Установа у којој је запослен-а		Функција у комисији
4.	Златко Павловић	редовни професор	Педагошке науке, Општа педагогија
	Презиме и име	Звање	Научно поље и ужа научна област
	Филозофски факултет Универзитета у Источном Сарајеву		члан
	Установа у којој је запослен-а		Функција у комисији

2. ПОДАЦИ О СТУДЕНТУ

Име, име једног родитеља, презиме: Сања, Милија, Живановић

Датум рођења: 12.03.1992.

Мјесто и држава рођења: Сарајево, Општина Центар, БиХ

2.1. Студије првог циклуса или основне студије или интегрисане студије

Година уписа:	2011	Година завршетка:	2015	Просјечна оцјена током студија:	8,48
---------------	------	-------------------	------	---------------------------------	------

Универзитет: Универзитет у Источном Сарајеву

Факултет/и: Филозофски факултет Пале

Студијски програм: Педагогија

Стечено звање: Дипломирани педагог

2.2. Студије другог циклуса или мастер студије

Година уписа:	2015	Година завршетка:	2018	Просјечна оцјена током студија:	9,63
---------------	------	-------------------	------	---------------------------------	------

Универзитет: Универзитет у Источном Сарајеву

Факултет/и: Филозофски факултет Пале

Студијски програм: Педагогија

Назив завршног рада другог циклуса или мастер тезе, датум одбране:
Илустрације у основношколским уџбеницима у Републици Српској
08.03.2018.

Ужа научна област завршног рада другог циклуса или мастер тезе: Општа педагогија

Стечено звање: Мастер педагог

2.3. Студије трећег циклуса

Година уписа:	2020	Број ECTS остварених до сада:	450	Просјечна оцјена током студија:	9,75
---------------	------	-------------------------------	-----	---------------------------------	------

Факултет/и: Универзитет у Бањој Луци, Филозофски факултет

Студијски програм: Педагогија

2.4. Приказ научних и стручних радова студента

РБ	Подаци о референци:	Категорија ¹
1.	Живановић, С. (2019). Процјене педагога о оспособљености за истраживање васпитно-образовне праксе. <i>Наша школа</i> , XXV, бр. 1, 95-107.	Стручни рад

Кратак опис садржаја :

Аутор истиче да се још у току студија, будући педагози оспособљавају за радне задатке и

¹ Категорија се односи на оне часописе и научне скупове који су категорисани у складу са Правилником о публикавању научних публикација („Службени гласник РС”, бр. 77/17) и Правилником о мјерилима за остваривање и финансирање Програма одржавања научних скупова („Службени гласник РС”, бр. 102/14) односно припадност рада часописима индексираним у свјетским цитатним базама.

функције које их очекују у васпитно-образовној установи, каква је школа. Циљ истраживања је испитати ставове педагога о професионалној оспособљености за истраживање васпитно-образовног рада, као једног од подручја рада педагога, које су стекли током њиховог студирања. Истраживање је обухватило 32 педагога који су већ запослени у основним школама на подручју Републике Српске. У раду смо користили методу теоријске анализе, те методу емпиријског неексперименталног истраживања (сервеј метод). Зависно од примијењених истраживачких метода, користили смо технику анкетирања и скалирања, а од инструмената анкетни упитник и петостепену скалу ставова у којој се понуђени одговори односе на процјену описаних ајтема. Анализа резултата је показала да не постоји статистички значајна разлика у ставовима педагога о професионалној оспособљености за подручје рада истраживање васпитно-образовне праксе, у односу на године радног стажа, као и у односу на мјесто завршеног студија. Истраживачки налази упућују на постојећи квалитет професионалне оспособљености педагога, истрајност у одржавању квалитета истог, те дослиједност различитих универзитета у погледу оспособљености стручних сарадника за наведено подручје рада.

РБ	Подаци о референци	Категорија
2.	Перућица, Р., Живановић, С. , Калајџић, О. (2019). Сарадња породице и предшколске установе. <i>Зборник радова педагошког факултета</i> , „Наука и настава данас“, Бијељина: Педагошки факултет, 24-39.	Оригинални научни рад

Кратак опис садржаја:

Рад указује на сарадњу породице и предшколске установе. Циљ истраживања је испитати ставове родитеља о остварености појединих облика сарадње породице и предшколске установе. Користили смо методу теоријске анализе и метод емпиријског неексперименталног истраживања. Резултати показују да не постоји статистички значајна разлика у родитељској процјени остварености појединих облика сарадње у зависности од броја дјете у породици као и времену које дијете проводи у вртићу. Регистрована је значајна разлика у погледу остварености појединих облика сарадње, и то сарадња предшколске установе и родитеља путем писмених обавјештења и обавјештења на огласној табли за родитеље (ткз. кутак за родитеље) у зависности од стручне спреме родитеља и пола родитеља. Ослушкивање и истраживање подручја рада сарадње са родитељима, али и генереално цјелокупне праксе предшколске установе, у циљу је преиспитивања текућег квалитета, те побољшања истог уколико се за то покаже потреба, како би предшколска установа и породица као два фактора од кључног значаја у развоју дјетета тимски поставили квалитетне темеље раног дјетињства.

РБ	Подаци о референци	Категорија
3.	Калајџић, О., Павловић, А., Перућица, Р., Вуксановић, Г., Живановић, С. (2019). Индивидуални и контекстуални чиниоци менталног здравља дјете школског узраста. <i>Зборник радова „Наука и настава данас“</i> . Бијељина: Педагошки факултет, 142-158.	Прегледни рад

Кратак опис садржаја:

Аутори указују да је ментално здравље основа дјечијег социјалног и емоционалног развоја, а тиме и благостања и функционисања током цијелог живота. Иако представља фундаменталну компоненту општег здравља, често је занемарено широм свијета, нарочито у неразвијеним земљама у развоју. Досадашња истраживања говоре да око половине дуготрајних менталних поремећаја почиње прије 14. године, што указује на важност улагања у идентификацију, превенцију, али и третман поремећаја код дјете и адолесцената. Циљ рада је идентификација и преглед најистакнутијих фактора менталног здравља дјете школског узраста. Кориштена је метода теоријске анализе публикованих извора, али и увид у литературу прегледом електронских база података. Идентификовани и објашњени фактори, кроз рад, категорисани су као индивидуални, социјални и контекстуални.

РБ	Подаци о референци	Категорија
----	--------------------	------------

4.	Živanović, S. , Prodanović, S., Vladičić, S. (2020). Holistički razvoj djeteta kroz jedan model učeće aktivnosti, <i>Zbornik I naučno-stručne konferencije sa međunarodnim učešćem „Integrirani pristup u radu sa predškolskom decom učenicima i korisnicima socijalne zaštite“</i> , 15-16. Maj, 211-218.	Стручни рад
----	---	-------------

Кратак опис садржаја:

У раду се указује да процес раног учења и формирања личности представља базичне темеље у осигуравању квалитета живота појединца, али и темеље у самом васпитно-образовном систему у којем је предшколско васпитање један од конституционих елемената. Процес развоја и учења дјетета не може се посматрати изоловано већ искључиво у интеграцији свих аспеката развоја. Циљ рада је приказ практично провјерене активности којом је обухваћена мрежа аспеката развоја, програмски принципи учеће активности и метода рада на којима се заснива предшколско васпитање у циљу утицања на холистички развој дјетета. У првом дијелу рада указујемо на теоријске основе, а затим приказујемо модел учеће активности на тему „Орална хигијена“ приликом чије реализације утичемо на холистички развој дјетета, респектујући интегрисаност аспеката развоја, програмских принципа и метода рада приликом сваког корака рада. Значајност модела је у његовој могућности имплементације у пракси и унапређења васпитно-образовне праксе, са једне стране, те самог развоја и усавршавања рада васпитача и интегрисаност дидактичко-методичке концепције програма предшколског васпитања Републике Српске, са друге.

РБ	Подаци о референци	Категорија
5.	Perućica, R., Kalajdžić, O., Živanović, S. , Kaurin, S. (2020). Learning styles in pupils of primary school final grades. <i>European Journal of Education Studies</i> , 11(7), 354-367.	Оригинални научни рад

Кратак опис садржаја:

Learning styles are a concept that occupies an increasingly important space in pedagogical theory and practice with the aim of improving short-term and long-term teaching outcomes. Kocinski (1984) defines a learning style as the way a person learns most often or the way she/he learns best. In this paper, we have paid special attention to learning styles in pupils in the final grades of primary school, and to what extent the representation of learning styles in pupils depends on gender, age and school success that pupils achieve in learning. In the research, we have used modified diagrams of Kolb's model dividing learning styles into: activists, thinkers/reflectors, theorists, and pragmatists. The sample has consisted of 802 pupils in the final grades of primary school (seventh, eighth and ninth). We have started from the assumption that certain differences exist in the representation of learning styles depending on the gender, age and success of pupils. The obtained results have shown that the given hypothesis has been partially confirmed. Differences in learning styles among pupils depending on their gender have been found in those who use activist's style and thinker's/reflector's style. A significant difference in the representation of learning styles in pupils depending on age has not been registered, while the difference in the representation of learning styles in pupils regarding school success has been found in pupils preferring the style of theorist and pragmatist. The obtained research results will serve the purpose of improving the efficiency of the acquisition of acquired knowledge, and indicate which of the learning styles should be encouraged in pupils.

РБ	Подаци о референци	Категорија
6.	Živanović, S. , Perućica, R., Kalajdžić, O. (2021). Representation of illustrations in primary school textbooks. <i>Nastava i vaspitanje</i> , 70(3), 319-332.	Оригинални научни рад

Кратак опис садржаја:

A textbook is a basic and compulsory teaching aid, written on the basis of a prescribed curriculum. The accompanying materials in the textbook are certainly illustrations that, in addition to serving the basic text, can also have a significant effect on the student. The aim of this research was to examine the

representation of illustrations in textbooks used from the first to the sixth grade of primary school. The analysis was performed on forty elementary school textbooks approved for use by the Ministry of Education of the Republic of Srpska, with the basic unit of analysis being the illustration in the textbook. The obtained research findings show that in both the first and the second triad, illustrations without elements of wit are more represented, although the number of witty illustrations is at an enviable level, illustrations directly related to the content of the text predominate, drawings in both triads are most represented, and the largest number of illustrations have an intellectual value. A comparative analysis of the illustrations in the first and second triads shows that the differences can be read in terms of the categories of representation of illustrations on the pages and the functions of facilitating the memory or comprehension of the text. The obtained results are encouraging because they confirm the success of the assumptions for effective learning in accordance with age characteristics certain illustration requirements have been met, and the study can provide useful information to textbook developers, teachers, parents, and illustrators, given that illustrations are a structural element of a textbook to which students should be referred. The results can also be useful for shaping and deeper operationalization of art and graphic requirements in the textbook and influence improvement of textbook quality standards.

РБ	Подаци о референци	Категорија
7.	Živanović, S. , Perućica, R. (2021). Model mikroplana u obrnutom dizajnu interaktivne egzemplarne univerzitetske nastave. <i>Zbornik radova Učiteljskog fakulteta Prizren-Leposavići</i> , 16, 117-127.	Прегледни рад

Кратак опис садржаја:

Аутори у раду указују да је значај и квалитет наставе једнако важан на свим узрасним нивоима. Рад популаризује потребу и могућност примјене интерактивних вјежби у универзитетској настави у циљу лакшег схватања, разумијевања, елиминисања репродуктивног знања код студената али и оспособљавања за културу интелектуалног рада, те приказује детаљно разрађену микроструктуру плана у обрнутом дизајну модела интерактивне егземplarне наставе. Први дио рада пружа увид у савремена сазнања о интерактивној егземplarној настави, улогу и значај ове врсте наставе, док други дио рада представља детаљан план тока, садржаја и начина рада интерактивне егземplarне универзитетске наставе. Највећа вриједност модела јесте практична примјена у настави наставног предмета дидактика, како на предавањима тако и на часовима вјежби, квалитетан и занимљив рад наставног особља уз садржај прожет бројним јасним примјерима који помажу студенту у конструкцији функционалних знања.

РБ	Подаци о референци	Категорија
8.	Јовановић, Б., Живановић, С. (2022). Ангажованост и стваралаштво васпитача у пракси-методички модел учеће активности. <i>Зборник радова научно-стручне конференције</i> , Бијељина: 107-115.	Стручни рад

Кратак опис садржаја:

У раду се указује да предшколске установе представљају базичне темеље у систему васпитања и образовања. Њихова распрострањеност у данашњем друштву указује на значај раног васпитања и образовања. Печат истим, дају васпитачи као носиоци квалитета рада предшколске установе са поливалентним улогама. Улога методичара и креатора у великој мјери зависи од теме учеће активности, од цјеложивотне мисаоне ангажованости васпитача да промишља о активностима које имају динамични карактер те од стваралачких идеја васпитача. Стваралаштво идеја одлика је појединаца који имају развојна а не фиксирана увјерења. С тога је циљ рада указати на значај васпитача у предшколском периоду, те приказати идеју практичног модела учеће активности на тему *бонтон*. Ангажованост васпитача у приказаном моделу огледа се заправо у једноставној реализацији темељеној на метакогнитивном размишљању, кроз игру улога, свакодневне активности у вртићу и повремене риме које су стваралаштво самог васпитача. Ток сценарија подржава интегрисаност дјечијег развоја као и програмску концепцију предшколског васпитања уз креативну ангажованост колико дозвољава сама тема учеће активности, респектујући игру као водећу активност. Педагошке импликације подразумевају мотивацију за примјену сличних

активности, развој нових идеја те апликативност у свакодневном раду дјеце и васпитача.		
РБ	Подаци о референци	Категорија
9.	Kalajdžić, O., Perućica, R., Pavlović, J., <u>Živanović, S.</u> (2022). Determinante emocionalne kompetentnosti kod studenata medicinskih i zdravstvenih nauka. <i>Zbornik radova naučne konferencije Znanjem do zdravlja</i> , SANUS, 03-04. Jun Prijedor, 31-39.	Оригинални научни рад
<p><i>Кратак опис садржаја:</i></p> <p>У фокусу овог рада су емоције које чине основне елементе социјалних интеракција, те је за сва занимања која су у интеракцији са другим људима важна емоционална компетенција. Циљ рада је сагледати дистрибуцију емоционалне компетенције код студената медицинских и здравствених наука, као и сагледати релације између социо-демографских карактеристика испитаника и нивоа емоционалне компетентности. Узорак чини 277 студената Медицинског факултета у Фочи. Добијени резултати показују да средња вриједност дистрибуције емоционалне компетентности код студената медицинских и здравствених наука скреће ка вишим резултатима ($AS=3,80$; $SD=0,45$). Упоредјујући резултате на појединачним субскалама Упитника емоционалне компетентности запажа се да испитаници најбоље резултате остварују на субскали Способност управљања емоцијама, затим на субскали Способност уочавања и разумијевања емоција, док је најнижи резултат добијен за субскалу Способност изражавања и именована емоција.</p>		
РБ	Подаци о референци	Категорија
10.	<u>Живановић, С.</u> , Владичић, С. (2022). Истраживањима ка унапређењу предшколске и школске праксе. <i>Наша школа</i> , 28(2), 151-171.	Прегледни научни рад
<p><i>Кратак опис садржине:</i></p> <p>Истраживања васпитно-образовне праксе један је од начина унапређења исте али и стручног усавршавања, било да су у питању стручни сарадници, васпитачи у предшколским установама или учитељи и наставници у школама. Сигурни смо да је велики број просвјетних радника који уче одређени проблем или постављају различита питања у свакодневној пракси. Поуздане одговоре на иста могу добити управо реализацијом одређених врста истраживања, а специфичност предшколске и школске средине погодна су изворишта истраживачких питања и проблема. Стога је циљ овог рада приказати везу између професионалог развоја и истраживачког рада који се може примјенити у предшколској и школској средини а посредством добијених резултата утицати на адекватне промјене и унапређење праксе али и промјене личне филозофије васпитања и образовања. Методом теоријске анализе представљене су поједине врсте истраживања и њихове специфичности, предметно-истраживачке идеје, а вриједност рада се највише огледа у мотивацији и упознавању васпитача, учитеља, наставника и других актера предшколске и школске праксе са истраживачким подручјем рада, који вишеструко утиче на унапређење свих осталих подручја рада практичара.</p>		
РБ	Подаци о референци	Категорија
11.	Vuković, B., Čalasan, S., Vegar, A., & <u>Živanović, S.</u> (2022). Deaf and technology: A bibliometric analysis of scientific literature. <i>Biomedicinska istraživanja</i> , 13(2), 118-127.	Оригинални научни рад
<p><i>Кратак опис садржине:</i></p> <p>The main aim of this paper was to map the progress and trends of scientific literature in the field of technology for the deaf (children and adults). A bibliometric analysis in VosViewer was performed to determine the set goals. The Dimensions database was chosen for literature analysis. The unit of analysis consisted of 1242 publications and VosViewer was applied. The results show that this topic in science has experienced exponential growth in the last decade. Also, the most productive authors, journals,</p>		

institutions and countries, as well as their collaboration network, were identified through a visual analysis of co-citations. Based on the analysis of co-words, we can draw a conclusion that the words: student, sign language, cochlear implant, classroom, parent, outcome are the most frequently repeated words, which would mean that the topics covered in this domain are mainly focused on children and their functioning in the environment and school system. Providing the main lines of research generated in this field allows scientists to follow the trends themselves. Also, therapists can use our analysis to identify sources that can indicate how and in what context deaf children can use technology.

РБ	Подаци о референци	Категорија
12.	Živanović, S. , Perućica, R., Lepičnik Vodopivec, J. (2022). Profil kompetencija učitelja osnovnog obrazovanja. <i>Hum</i> , 17(28), 119-147.	Прегледни рад

Кратак опис садржаја:

U radu se ističe da važna odrednica kvalitete obrazovne ustanove jesu učitelji i kvaliteta njihovih radnih zadataka. Zahtjevi koji se postavljaju pred učitelje u 21. stoljeću postaju sve raznovrsniji i zahtijevaju širok raspon vještina u različitim područjima rada. Ciljevi su ovoga rada pregledom i analizom dostupne literature pružiti uvid u aktualna znanja o kompetencijama učitelja/nastavnika, ukazati na njihovu važnost, objediniti i prikazati rezultate istraživanja čiji su se autori bavili kompetencijama nastavnika te pokušati dati teorijsku i kritičku analizu, s posebnim naglaskom na pedagoške kompetencije. Pregledom literature koja se bavi problematikom učiteljskih kompetencija pokušali smo ukazati na njihovu važnost, razviti teorijske temelje i analizirati dosadašnja istraživanja kako bismo odgovorili na različita istraživačka pitanja. Proučavanje problematike pedagoških kompetencija pokazuje da su pedagoške kompetencije u fokusu interesiranja pedagoga, a analiza ukazuje na posebnost u svakome pojedinom istraživanju te može koristiti i u budućim operacionizacijama pedagoške kompetencije. Kompetentnost učitelja/nastavnika promatramo kao preduvjet održiva razvoja o kojemu ovisi perspektiva odgojno-obrazovne prakse u futurološkome smislu, a rad daje skroman doprinos popularizaciji ove problematike.

РБ	Подаци о референци	Категорија
13.	Перућица, Р., Живановић, С. , Јоргић, Д. (2022). Учење учења у контексту педагошких теоријских спознаја. <i>Друштвено хуманистичке студије, DHS</i> , 4(21), 541-558.	Прегледни рад

Кратак опис садржаја:

Аутори рада указују да учење било које врсте градива за појединца може представљати терет. Ако се ради о појединцима у млађим узрасним периодима, онда тај терет постаје још тежи. Практика показује да ученици нису нарочито вољни за учење, а све више је просвјетних радника који су незадовољни начином учења ученика на свим узрасним нивоима. Незадовољство треба тражити у узроцима, а задатак просвјетних радника би био упутити ученике да првенствено науче да уче. Циљ рада је једна конхерентна теоријска анализа феномена учења учења. Користећи метод теоријске анализе разрадили смо теоријске основе и извршили анализу доступне литературе о проблематици учења учења посматрајући исто кроз: интелектуално васпитање, перманентност, детерминисаност, вишеслојну димензију и интегративни приступ. Прегледом литературе која се бави проблематиком учења учења настојали смо да укажемо на значај истог, презентујемо теоријске основе које ће помоћи свима који се баве васпитно-образовним радом у развијању свијести о значају и популаризацији ове проблематике, са једне стране, док, са друге стране, рад може представљати темељ за неко будуће истраживање. Педагошке импликације се највише огледају у ваљаности, важности и оправданости оспособљавања за учење учења, указивању на futuroлошки исход јер научена способност учења не стари, примјену у различитим контекстуалним окружењима, те примјену широке лепезе активности у којима ова компетенција налази своју сврху.

РБ	Подаци о референци	Категорија
----	--------------------	------------

14.	Prodanović, S., <u>Živanović, S.</u> , Vuković, B. (2023). Integrisanost dječijeg razvoja i uloge vaspitača u praksi. <i>Obrazovanje i vaspitanje</i> (Raniji naziv Zbornik radova Učiteljskog fakulteta Prizren – Leposavić), 18(19), 33-48.	Стручни рад
<p><i>Кратак опис садржаја:</i></p> <p>Рад указује да се предшколско васпитање сматра базичним темељима у цјелокупном васпитно-образовном систему, а предшколске установе и васпитачи у оквиру њих кључне карике у процесу раног учења. Експанзијом педагошких сазнања шири се и круг послова васпитача те захтијева мулти компетентност и прилагођавање савременим улогама и захтјевима. Циљ нам је представити примјер добре праксе који је резултат свакодневног ангажовања аутора у тежњи да дјечији живот у вртићу учине бољим и љепшим. Рад се састоји из два дијела. Првим дијелом кроз теоријске основе покушали смо да укажемо на значај раног учења, самог предшколског периода и улога васпитача у предшколској установи и значај интеграције у пракси. Други дио рада чини практични модел или ток сценарија учећи активности на тему Инсекти, који има за циљ популаризацију апликативних модела који ће помоћи онима који већ раде у пракси, почетницима али и студентима педагошког усмјерења. Највећа вриједност представљеног рада и јесте заправо уједињење теорије и праксе, те могућност практичне апликативности.</p>		
РБ	Подаци о референци	Категорија
15.	Vuković, B., <u>Živanović, S.</u> , Mastilo, B., & Zečević, I. (2023). Screen time in children and adolescents during the COVID-19 pandemic. <i>Biomedicinska Istraživanja</i> , 14(1), 1–12.	Оригинални научни рад
<p><i>Кратак опис садржаја:</i></p> <p>This paper dealt with a bibliometric analysis of scientific publications on the topic of screen time in children and adolescents during the COVID-19 pandemic. The Dimensions database was chosen as the data source. No time frame is given, but given the topic, publications from 2020-2023 are included in the analysis. The data were analyzed in the VOSviewer program, specified for bibliometric and visual data analysis. Map of word co-occurrence show that there are three different clusters. In the red cluster, consisting of 53 terms, the most frequent terms are sleep (124), lifestyle (103) and restriction (83), while in the green cluster, consisting of 41 terms, family (126), education (88), relationship (86) are the most represented. The blue cluster consists of significantly fewer terms, 12 of them, of which anxiety (91), symptom (81), depression (58) are the most represented. Based on the bibliometric analysis, we can conclude that the scientists were mostly concerned with the impact of the screen time phenomenon on the physical health of children and adolescents. In addition, screen time has been linked to mental health, education and socio-emotional relationships.</p>		
РБ	Подаци о референци	Категорија
16.	<u>Živanović, S.</u> , Perućica, R., Kaurin, S., Vuković, B., Kalajdžić, O., Čalasan, S. (2023). Problem (ne)intencionalnosti u pedagogiji – pogled iz ugla pedagoga. <i>Društveno humanističke studije, DHS</i> , 2(23), 557-578.	Прегледни рад
<p><i>Кратак опис садржаја:</i></p> <p>Аутори у раду истичу да када се говори о васпитању углавном се мисли на планске утицаје који се врше на васпитаника у циљу развијања свих његових потенцијала. Поставља се питање да ли у процесу васпитања постоје и ненамјерни утицаји, да ли је њихов исход позитиван или негативан, те да ли се педагогија бави и таквим спонтаним, ненамјерним процесима? Стога је циљ овог истраживања био испитати и анализирати поглед педагога о природи утицаја који се остварују у оквиру васпитања. Узорак има карактеристике намјерног и пригодног узорка, а чине га педагози сарадничких и научно-наставних звања са два јавна универзитета у Републици Српској. Резултати показују да педагози, сарадничких и научно-наставних звања под васпитањем подразумевају</p>		

синтезу намјерних и ненамјерних утицаја на васпитаника. Само мали број педагога сматра да је термин функционално васпитање неадекватан за оно што представља те и не дају приједлоге за његово редефинисање. Педагози су мишљења да је (не)интенционалност васпитања још увијек актуелно и отворено питање педагогије али не и фундаментално. У контексту средине сматрају да је породична заједница синтеза намјерног и ненамјерног утицаја, а исте интеграције се не одричу ни у институционалном окружењу као ни дјелатности васпитања која се одвијала још у предцивилизацијском периоду. Резултати могу послужити као иницијално истраживање феномена (не)интенционалности у васпитању те као основа за даља квантитативно и квалитативно већа истраживања, али и као теоријска основа свима онима који на било који начин расправљају о теоријским питањима опште педагогије.

РБ	Подаци о референци	Категорија
17.	Perućica, R., <u>Živanović, S.</u> , Kalajdžić, O. (2023). The socio-demographic determinants of primary school pupils, rights and obligations, <i>Теме</i> , 47(1), 49-68.	Оригинални научни рад

Кратак опис садржаја:

Today, in modern society, great attention is paid to children's or pupils' rights, so the questions of whether one should go to extremes, and what occurs to pupils' obligations and duties rightly arise. Therefore, the aim of this research is to examine the assessments of pupils and teachers on the representation of pupils' rights and obligations in primary school. The study is based on non-experimental research, and the techniques of survey and scaling were used. The research sample consists of two parts. The first part consists of 700 pupils of the sixth, seventh, eighth and ninth grade of primary school, while the second part of the sample consists of 101 primary school course teachers. The obtained research findings show that there are differences in the assessments of pupils and teachers on the representation of pupils' rights and obligations in primary school. Differences were registered in pupils' assessments in relation to gender, level of achievement in school, age and educational level of fathers, while the difference did not prove significant in relation to the variable educational level of mothers. The registered differences in teachers' assessments of pupils' rights and obligations were shown with regard to the teacher's work experience and the teaching area. The obtained data can be useful for the development of theoretical and conceptual settings in this area, and their practical implications, i.e. recommendations and guidelines for the actors of the educational institution in implementing pupils' rights and obligations, are even more important.

Оцјена релевантности научне и стручне активности кандидата за предложену тему дисертације:

Да ли студент испуњава прописане услове?	<u>ДА</u>	НЕ
--	-----------	----

3. ПОДАЦИ О I МЕНТОРУ

Име и презиме: Ранка Перућица

Академско звање: ванредни професор

Научно поље и ужа научна област: Педагошке науке, Општа педагогија

Матична институција стицања избора у звање:

Универзитет у Источном Сарајеву; Медицински факултет Фоча

Биографија (до 300 ријечи):

Ранка Перућица рођена је 1985. године у Сарајеву. Основну школу и гимназију завршила је у Калиновику. Студије педагогије је почела 2004. године на Филозофском факултету Универзитета у Источном Сарајеву. Дипломирала је 2008. године и стекла звање дипломирани педагог. Исте године је на Филозофском Факултету Универзитета у Источном Сарајеву уписала постдипломске студије. Звање магистар педагошких наука стекла је 2013. године одбранивши магистарски рад на тему *Стилови рада наставника и однос ученика према настави*. У децембру 2017. године одбранила је докторску дисертацију под називом *Улога наставника и родитеља у формирању односа ученика према учењу* на Филозофском Факултету Универзитета у Источном Сарајеву и стекла звање доктор педагошких наука.

Године 2015. изабрана је у звање асистента на Медицинском факултету Фоча, Универзитета у Источном Сарајеву, ужа научна област Општа педагогија на предметима (Увод у педагогију, Педагогија, Дидактика и Савјетовање родитеља). Током асистентског стажа од 2016. године такође је изводила вјежбе на Филозофском факултету Пале. На Катедри за педагогију изводила је вјежбе на предметима (Општа историја педагогије 1, Општа историја педагогије 2, Истраживање педагошке праксе), Катедри за историју и Катедри за кинески и енглески језик и књижевност изводила је вјежбе на предмету Педагогија.

У звање доцента за ужу научну област Општа педагогија (Универзитет у Источном Сарајеву, Медицински факултет Фоча) изабрана је 2018. године. Од избора у звање доцента реализује наставу из следећих предмета на Медицинском факултету у Фочи: Увод у педагогију, Педагогија, Дидактика и Савјетовање родитеља. На Филозофском факултету Пале реализује наставу на предметима првог и другог циклуса студија. Од 2020. године обавља функцију замјеника руководиоца катедре општеобразовних предмета на Медицинском факултету Фоча. Проф. др Ранка Перућица тренутно је у звању ванредног професора.

Члан је неколико рецензентских тимова часописа у БиХ и Србији, била члан неколико комисија за одбрану мастер и дипломских радова на Медицинском и Филозофском факултету, те учествовала на пет међународних пројеката.

Радови из области којој припада приједлог теме докторске дисертације:

РБ		Категорија
1.	Перућица, Р. (2022). <i>Наставници и родитељи као фактори формирања односа ученика према учењу</i> . Фоча: Универзитет у Источном Сарајеву, Медицински факултет.	Монографија
2.	Перућица, Р. (2018). Начин рада наставника и приступ учењу код ученика завршних разреда основне школе. <i>Иновације у настави</i> , 31 (1), 125-133.	Оригинални научни рад
3.	Перућица, Р. , Вуксановић, Г. (2016). Мотивација за учење и успјех код ученика виших разреда основне школе. <i>Радови Филозофског факултета</i> 18, Пале, 293-303.	Оригинални научни рад
4.	Peručica, R. (2017). How teachers evaluate their work style depending on the subject they teach and years of work experience. <i>Research in Pedagogy</i> , Vol. 7(1), 90-97.	Оригинални научни рад
5.	Перућица, Р. (2017). Мотивација за учење и зависности од пола и узраста ученика. <i>Биомедицинска истраживања</i> , 8(1), Фоча, 69-75.	Оригинални научни рад

6.	Перућица, Р. , Калајџић, О.(2021). Утицај степена подршке и нивоа захтјева родитеља на однос ученика према учењу. <i>Настава и васпитање</i> 70(1), 69-86	Оригинални научни рад
7.	Перућица, Р. , Живановић, С., Јоргић, Д. (2022). Учење учења у контексту педагошких теоријских спознаја. <i>DHS- časopis društvene i humanističke studije</i> , 4(21), 541-558.	Прегледни рад
8.	Павловић, З., Перућица, Р. (2018). Конструкција и мјерне карактеристике инструмента за мјерење родитељских захтјева и подршке. <i>Наша школа</i> , 7(1), 45-58.	Оригинални научни рад
9.	Калајџић, О., Перућица, Р. (2018). Модел самопоштовања у адолесцентској доби. <i>Биомедицинска истраживања</i> , 9(2), 217-223.	Прегледни рад
10.	Калајџић, О., Перућица, Р. , Вуксановић, Г., Павловић, Ј. (2021). Ниво опаженог стреса и академски извори стреса код студената здравствене његе. XII Међународна научно- стручна конференција „Унапређивање квалитете живота дјеце и младих“, 289-298.	Оригинални научни рад
11.	Перућица, Р. , Вуксановић, Г., Калајџић, О., Зечевић, И. (2017). Улога родитеља и њихов однос према дјетету у периоду научно – технолошких и друштвених промјена. <i>Нова школа</i> , 12(1), 198-210.	Оригинални научни рад
12.	Перућица, Р. , Калајџић, О., Живановић, С. Каурин, С. (2020). Learning styles in pupils of primary school final grades. <i>European Journal of Education Studies</i> , 7(11), 19-31.	Оригинални научни рад
13.	Перућица, Р. (2015). Ставови ученика према настави, учењу и мотивацији за учење у зависности од њихових процјена стилова рада наставника. <i>Директор школе</i> , (3), 181-186.	Оригинални научни рад
14.	Perućica, R. , Živanović, S., Kalajdžić, O. (2023). The socio-demographic determinants of primary school pupils' rights and obligations, <i>Теме</i> , 47(1), 49-68.	Оригинални научни рад
15.	Перућица, Р. (2013). Ставови ученика према учењу у зависности од њиховог пола и узраста. <i>Директор школе</i> , 2, 151-156.	Оригинални научни рад
Да ли ментор испуњава прописане услове?		<u>ДА</u> НЕ

4. ПОДАЦИ О П МЕНТОРУ

Име и презиме:

Академско звање:

Научно поље и ужа научна област:

Матична институција стицања избора у звање:

Биографија другог ментора (до 1000 карактера):

Радови из области којој припада приједлог теме докторске дисертације:

РБ	Навести појединачно радове, књиге, поглавља. Додати потребан број редова. Користити исти стил за навођење свих референци.	Категорија	
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
Да ли други ментор испуњава прописане услове?		ДА	НЕ

5. ОЦЈЕНА ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ

5.1. Формулација назива дисертације (наслова)

ИНДИВИДУАЛНИ И ПОРОДИЧНО-ШКОЛСКИ ЧИНИОЦИ САМОРЕГУЛАЦИЈЕ УЧЕЊА У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ

Да ли је наслов тезе подобан?

ДА

НЕ

5.2. Научно поље и ужа научна област

Педагошке науке, Општа педагогија

Да ли су научно поље и ужа научна област исти као код првог ментора/другог ментора?

ДА

НЕ

5.3. Предмет истраживања

Предмет истраживања представља испитивање повезаности различитих индивидуалних и породично-школских чинилаца са свеобухватним концептом саморегулације учења ученика.

Да ли је предмет истраживања релевантан и у складу са предложеним насловом?

ДА

НЕ

5.4. Релевантност и савременост коришћених референци и литературе са списком литературе

У разматрању истраживачког проблема консултована је литература у домену неколико за рад релевантних аспеката: саморегулација учења, појединачне димензије саморегулације учења, породична средина и саморегулација учења, саморегулација учења и школско окружење. У наставку приказујемо сва она истраживања која можемо довести у везу са предметом нашег истраживања.

Метакогниција је само једна од компонената саморегулисаног учења, те ћемо се осврнути на истраживања која говоре о метакогнитивним стратегијама. Слободанка Антић (2015) у својој студији испитује метакогнитивне вјештине ученика кроз питања отвореног типа која су некон тога кодирана. Иако су резултати изражени процентуално, резултати овог истраживања су незаобилазан извор нашег планираног истраживања. Ауторка се такође у овом раду бави самопроцјенама приступа учења у зависности од типа вредновања.

Како је мотивација саставна компонента концепта саморегулације учења, значајни су и подаци до којих су дошли Ryan, & Connell (1989) кроз теорију интернализације која сугерише да се самоперцепције узрока (тј.разлога) понашања разликују дуж континуума аутономије. Долазе до података да су код ученика од четвртог до шестог разреда најснажније подржани идентификовани разлози за учење, тј.они разлози који имају лични, унутрашњи значај, затим екстерни разлози попут избјегавања казне или поштовања одређених правила, потом разлози учења који подразумевају избјегавање неодобравања других а најмање су подржани разлози за учење који подразумевају забаву и уживање у учењу, односно унутрашње мотивисани разлози.

Перципирана самоефикасност дио је саморегулације учења, те у том смислу може бити од значаја истраживање ауторки Моране Колудровић и Иване Раднић (2013), чији резултати истраживања показују да постоје полне и узрасне разлике у перципираној самоефикасности ученика. Ученици женског пола се процјењују самоефикасније од ученика, док ученици млађих разреда процјењују већу самоефикасност.

Једно квалитативно истраживање говори о обиљежјима прокрастинације код студената у академском контексту (Хусић, Даутбеговић, 2023). Прокрастинација означава понашање које карактерише одгађање обавеза, задатака и акција за касније (Звиздић 2021). У вези са тим, врло близак је аспект стратегија кориштења ресурса у оквиру саморегулисаног учења из разлога што се код појединца који планира вријеме и мјесто свог учења не јавља прокрастинација. Кроз фокус групе, студенти су изјавили да одлагање обавеза утиче на њихово емоционално функционисање и психофизичко здравље. Студенти углавном изјављују да осјећају страх, немир, сумњу у самоефикасност, љутито, беспомоћно, неиспуњено и сл.. Наиме, студенти изјављују да се тешко носе с осјећајем кривице јер су свјесни да су вријеме могли искористити на продуктивнији начин, што може имплицирати да су стратегије кориштења ресурса и испитна анксиозност повезане. Такође, резултати показују да је недостатак мотивације један од разлога јављања прокрастинације.

Један број радова чији резултати могу послужити у нашем истраживању бави се испитивањем метријских карактеристикама и факторском структуром инструмента саморегулације учења, међусобном повезаношћу мотивационих скала и скала саморегулишућих стратегија те корелацијом оцјене са појединачним скалама (Marić, Mihaјlović, Opranica, 2018; Мујагић, Бушко, 2012). Спроведене су такође студије које испитују повезаност компонента саморегулације и школског постигнућа. Резултати показују да је школски успех позитивно повезан са самоефикасношћу као мотивационим фактором саморегулације, а добијене су и значајне корелације школског успеха са још два чиниоца саморегулације – когнитивним стратегијама и социјалним факторима. Пронађене су статистички значајне разлике само у процени две димензије: самоефикасност и испитна анксиозност. За остале компоненте саморегулације учења нису пронађене статистички значајне разлике. Рађена је корелација фактора саморегулације те је утврђена позитивна и умјерена корелација између већине фактора саморегулисаног учења (Кузмановић, Вучетић, 2015).

Једна корелациона студија је испитивала односе између мотивационе оријентације, саморегулисаног учења и академског учинка у учioniци за 173 ученика седмог разреда (Pintrich & De Groot, 1990). Самоефикасност и интринзична вредност били су позитивно повезани са когнитивним ангажманом.

Вујачић, Мирков и Станишић (2022) поставили су циљ истраживања да се испита

повезаност различитих мотивационих оријентација (Интринзичка мотивација, Екстринзичка мотивација, Вредновање задатка, Контрола уверења о учењу, Самоефикасност у учењу, Испитна анксиозност) и стратегија учења студената (Понављање/Преслишавање, Елаборација, Организација, Критичко мишљење, Метакогнитивна саморегулација, Организација времена и окружења за учење, Регулација уложеног труда, Вршњачко учење и Тражење помоћи) универзитета у Србији, као и односи ових варијабли са академским постигнућем, полом, облашћу студирања и годином студија. У истраживању је учествовало укупно 520 студената са четири државна универзитета у Србији (Београд, Нови Сад, Ниш и Крагујевац). Резултати показују да најјаче корелирају стратегије елаборације и метакогнитивне стратегије са критичким мишљењем. Стратегије елаборације и метакогнитивне стратегије су у слабијој корелацији са спољашњим подстицајима за учење. Самопоуздање и интринзична мотивација негативно је корелирала са испитном анксиозношћу. Академско постигнуће негативно је корелирало са анксиозношћу, а позитивно са спољашњим подстицајима за учење (или спољашњом мотивацијом). Када је у питању пол, испитаници женског пола имали су виши просјечни ранг од испитаника мушког пола на факторима Стратегије елаборације и метакогнитивне регулације, Анксиозности и Изражена мотивација за учење и заинтересованост за градиво. Област студирања (умјетност, друштвене науке, природне науке) се показала као значајна варијабла у факторима саморегулисаног учења.

Пол Пинтрич и сар. (Pintrich, et al,1993) извјештава о инструменту који је дизајниран да процјени мотивацију и употребу стратегија учења од стране студента. У студији је рађена корелација између скала те корелација мотивационих стратегија и стратегија учења са академским постигнућем, тачније коначном оцјеном студената. Мотивационе скале су показале значајну корелацију са оцјеном, осим за екстринзичну оријентацију ка циљу. Већина субскала стратегија учења су такође у корелацији са оцјеном студената. Скала вриједности и очекивања, интринзична циљна оријентација, екстринзична циљна оријентација, вриједност задатка, контрола вјеровања у учење и самоефикасност су били у позитивној корелацији једни са другима. Анксиозност је била у негативној корелацији са мотивационим увјерењима унутрашње циљне оријентације, самоефикасношћу, вриједности задатка и контролом вјеровања у учење. Анксиозност је била негативно повезана са употребом когнитивних, метакогнитивних и стратегија управљања временом, док је са истим стратегијама позитивно повезана интринзична циљна оријентација, вриједност задатка, самоефикасност и контрола учења. Wolters & Rosenthal (2000) говоре о мотивационим увјерењима и мотивационим регулативама. Сврха њихове студије је била да се истражи однос између мотивационих увјерења (перципирана вриједност материјала учења, перципирана самоефикасност, оријентација на циљ учења, оријентација на циљ учинка) ученика и њихове употребе регулационих стратегија (самопоуздање, контрола животне средине, интересовање, савладавање, саморазговор) које имају за циљ да одрже или повећају њихов напор или упорност за академске задатке. Ученици који су били фокусирани на учење материјала имали су тенденцију да пријављују да ће радити на управљању својим окружењем и отклањању сметњи које би могле да ометају њихов труд у обављању задатака потребних на часу математике. Вриједност задатка, оријентација ка циљу учинка, самоувереност и постигнућа из математике нису објаснили значајну количину варијансе у контроли животне средине. Оријентација ка циљу учинка била је значајан индивидуални предиктор употребе говора са самим собом од стране ученика. Тачније, ученици који су снажније подржавали став да је добијање добрих оцјена њихов примарни разлог за завршавање задатака из математике имали су тенденцију да се чешће подсећају да је наставак рада на задатку неопходан или важан за добијање добре оцјене. Ученици са већом оријентацијом ка циљевима учења изразили су јачу тенденцију да

користе саморазговор како би задржали труд и упорност на академским задацима из математике. Разговор са самим собом, као и интересовање, се посматрају као регулативне стратегије мотивације. Ученици повећавају заинтересованост за задатак ако вреднују материјал који уче.

Концепт саморегулације учења (Voekaerts, 1996, према: Кузмановић, Вучетић, 2015) подразумева двосмерност развоја процеса саморегулисаног учења кроз учествовање ученика у процесу учења и конструисању свог знања, при чему постају независнији од својих наставника, док с друге стране наставници играју важну улогу у процесу побољшања саморегулације учења, јер могу креирати такво окружење у коме ће ученици научити да усмјеравају учење и управљају учењем, контролишу своје улагање и напор и управљају својим емоцијама. Саморегулирано учење као важан образовни циљ, зависи од контекста у којем се догађа па учитељи имају важну улогу у подстицању развоја стратегија саморегулације учења (Šimić, Kalajdžić, Nikčević-Milković, 2021). Стога би било адекватно размотрити радове који се тичу саморегулације и утицаја наставника. Циљведеног истраживања, групе аутора (Šimić, Kalajdžić, Nikčević-Milković, 2021), био је испитати учитељско подстицање саморегулисаног учења и његов однос са социодемографским обиљежјима учитеља (пол, радни стаж, образовни ниво), учитељским перцепцијама о поучавању и учењу, преданошћу послу и сагоријевањем на послу. Истраживање је проведено на узорку од 299 учитеља разредне и предметне наставе. Резултати показују да учитељи који сматрају да је подстицање саморегулисаног учења важно у школама и сами код ученика подстичу саморегулисано учење. Учење виде као процес оснаживања и подстицања развоја ученика, преданији су свом послу и доживљавају мање сагоријевања на послу. Тестиране су разлике у подстицању саморегулисаног учења, учитељским перцепцијама, преданости послу и сагоријевању с обзиром на спол, радни стаж и ниво образовања (учитељи разредне/предметне наставе). Показало се да разлике нису статистички значајне.

Морана Колудровић и Ина Реић Ерцеговац (2014) истичу да улагање додатнога труда наставника која укључују формална и неформална дружења, разговоре и друге активности могу побољшати интеракцију на релацији ученик – наставник (Колудровић, Реић Ерцеговац, 2014). С тога је врло важно у наставном процесу осигурати позитивну наставну атмосферу. У вези са тим, примјена хумора може бити један од начина, али и од елемената позитивне разредне атмосфере о којој аутори говоре. Налази истраживања показали су да је позитивна наставна атмосфера значајна за циљну оријентацију знања те да је квалитет интеракције ученик – наставник значајан предиктор за циљну оријентацију учења ради одобравања од стране других. За разлику од старијих ученика, млађи ученици доживљавају наставнике као боље сараднике, а с обзиром на пол разлике нису статистички значајне. Исти аутори у другом истраживању (2013) потврђују разлике с обзиром на узраст, док ученици женског пола боље процјењују квалитет интеракције или квалитет разредно – наставне атмосфере.

Рад у чијем је фокусу повезаност избјегавања тражења помоћи у учењу (или стратегија избјегавања) и афективно – мотивационе димензије наставничког дискурса, може бити од користи за наше истраживање. Ријеч је о квалитативном истраживању у чијим се резултатима расправља о разликама у мотивационом дискурсу сваког појединачног наставника. У учионицама гдје су наставници користили хумор као мотивациону димензију дискурса низак је степен стратегије избјегавања тражења помоћи у учењу и самохендикепирања ученика (Turner, et al, 2002). Почетна хипотеза једног истраживања новијег датума проведеног у Љубљани (Žerak, Jurišević, Pečjak, 2023) претпоставила је да

су профили стила подучавања наставника са високим нивоима емоционалне топлине, подршке аутономији и демократске дисциплине повезани са вишим нивоима саморегулације учења. У овом истраживању саморегулисано учење схваћено је као приступ учењу у којем ученик поставља циљ и прецизно дефинише шта жели да научи. Преостала два приступа дефинисана су као импулсивни и екстерни приступ. Резултати су потврдили почетну хипотезу и указују да подршка аутономији у поучавању од стране наставника, а перципирана од стране ученика, позитивно корелира са академским постигнућем ученика и дају највише резултате у саморегулацији учења. Наставници који исказују емоционалну топлину, пружају подршку аутономији ученика и исказују демократску дисциплину окарактерисани су као ауторитативни наставници.

Јандрић, Борас и Шимић (2018) испитивали су родне и добне разлике у мотивацији и саморегулацији учења. Статистички значајна разлика показала се између петог и седмог разреда у интринзичној вриједности, екстринзичној вриједности и самоефикасности. Аритметичке средине у петим разредима веће су за интринзичну вриједност те самоефикасност, али и за екстринзичну вриједност од аритметичких средина истих варијабли у седмим разредима, што значи да дјеца у петом разреду придају статистички значајно већу интринзичну вриједност учењу, да имају бољу самоефикасност, али и да придају већу екстринзичну вриједност учењу од дјеце у седмом разреду. Дјеца петих разреда имају статистички значајно боље стратегије учења и сарадничко учење од дјеце седмих разреда. Иако постоје одређене разлике у скору између дјечака и дјевојчица у самоефикасности и интринзичној вриједности (при чему дјевојчице имају више резултате на овим мјерењима), ове се разлике нису показале статистички значајнима.

Истраживање проведено у Хрватској има за циљ испитати у којој мјери демографске карактеристике ученика (узраст и пол), (мета)когнитивне стратегије учења, стратегије суочавања са школским неуспјехом и стратегије тражења социјалне подршке објашњавају објективни и субјективни школски успјех (Никчевић Милковић, Таталовић Воркапић, 2020). У истраживању је учествовало 457 ученика 6. и 8. разреда основне школе и 2. разреда средње школе из четири основне и три средње школе. За нас су значајни резултати истраживања који се односе на дио демографских карактеристика ученика као и стратегије саморегулације које аутори називају малаадаптивним (дефанзивним) стратегијама односно површинско когнитивно процесуирање информација (површинско когнитивно процесирање, усмјереност на минималне захтјеве, меморисање), као и адаптивне стратегије саморегулације под којим се подразумева дубоко когнитивно процесуирање информација (елаборација; организација; примјена; критичко мишљење) и циклус метакогнитивне контроле учења (понављање и увјежбавање; контрола тока и исхода учења).

Резултати једног истраживања (Palacios, Torío-López, Murga-Menoyo, 2022) чији узорак обухвата 1056 адолесцената и 1692 родитеља из Куенке, главног града истоимене покрајине у Шпанији, показују да адолесценти имају већи просјек на скали аутономије (унутрашња мотивације за учење), него на контролној скали (екстринзичне мотивације). Резултати на скали аутономне регулације показују веће резултате у корист женског пола. Већу подршку аутономији показују мајке, док већу контролу показују очеви. Такође, значајна је корелација између аутономне регулације у учењу (унутрашње мотивације у учењу) и подршке аутономији коју пружају мајке. Подршка аутономији од стране родитеља подразумева избор понуде унутар одређених граница, објашњавање разлога захтјева, правила и ограничења као и свест о прихватању и препознавању дјететових осјећања. Под психолошком контролом подразумева се пријетња, кажњавање дјетета,

као и izazivaње osjeћаja krivice. У основи овог рада стоји теорија самодетерминације као чврст теоријски оквир. Стога, аутономна регулација је уствари унутрашња мотивација, док контролисана регулација подразумијева екстринзичку мотивацију. Како је мотивација једна од компоненти саморегулисаног учења, резултати овог истраживања могу дјелимично бити од користи за наше будуће истраживање.

Од значаја може бити и студија Барбаре Радзисзевске и Барбаре Рогоф (1988) која је показала да на стратегију планирања утиче сарадња дјете са родитељима, и то у већој мјери него сарадња са вршњацима. Студија сугерише да је усмјеравање од стране одраслих ефикасније од вршњачке сарадње у стицању вјештина планирања, те да уколико је размјена комуникације сарадничке природе пружа дјети шансу да преузму одговорност и буду истрајнији. Степен индивидуалних перформанси зависио је од степена сарадње родитељ-дјете (Radziszewska, Rogoff, 1988).

Литература која је кориштена у конципирању теме и програма дисертације и која ће бити кориштена у изради дисертације:

Antić, S. (2015). Kompetencije za efikasno učenje iz perspektive studenata. *Specijalna edukacija i rehabilitacija*, 14(2), 133-154. <https://doi.org/10.5937/specedreh14->

Ažman, T. (2012). *Kompetenca učenja učenja*. Ljubljana: Andragoški centar Slovenije.

Банђур, В., Поткоњак, Н. (1999). *Методологија педагогије*. Београд: Савез педагошких друштава Југославије.

Bader, Z. (2016). *Motivacijske komponente u okviru samoregulacije učenja*. Završni rad, Filozofski fakultet Osijek.

Beavers, W. R., & Hampson, R. B. (2003). Measuring family competence: The Beavers systems model. *Healthy couple and family process*, 549-580. https://doi.org/10.4324/9780203428436_chapter_20

Bezinović, P., Marušić, I., Ristić Dedić, Z. (2010). Razvoj kratke ljestvice učeničkih iskustava s učenjem i nastavom. *Odgojne znanosti*, 12(1), 29-44.

Biggs, J., Kember, D., & Leung, D. (2001). The Revised two – factor study process questionnaire: R – SPQ –2F. *British Journal of Educational Psychology*, 71(1), 133-149. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1348/000709901158433>

Bidjerano, T. (2005). Gender differences in self-regulated learning. Paper presented at the Annual Meeting of the Northeastern Educational Research Association: Kerhonkson, NY. Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED490777.pdf>

Boekaerts, M. (1999). Self-regulated learning: where are we today. *International journal of Educational research*, 31, 445-457.

Boekaerts, M., & Corno, L. (2005). Self-Regulation in the Classroom: A Perspective on Assessment and Intervention. *Applied Psychology: An International Review*, 54(2), 199–231. [10.1111/j.1464-0597.2005.00205.x](https://doi.org/10.1111/j.1464-0597.2005.00205.x)

Bošnjak Terzić, B. (2015). Socijalno – kognitivni pristup samoregulisanom učenju inoga jezika. *Strani jezici*, 44(2), 129-145. <https://hrcak.srce.hr/171051>

Brookbank, C. (2017). The teacher's role in fostering self-regulated learners. A professional development model. Doctoral dissertation. Baltimore, Maryland.

Vaselić, N., Mihajlović, T. (2019). Stres i psihosomatski simptomi učenika osnovne škole. *Psihološka istraživanja*, 22(2), 255-278. <https://doi.org/10.5937/PSISTRA22-19365>

Вујачић, М., Мирков, С., Станишић, Ј. (2022). Мотивација и стратегије учења студената на универзитетима у Србији. *Зборник института за педагошка истраживања*, 54(2), 143-166. <https://doi.org/10.2298/ZIPI2202143B>

Giesecke, H. (1993). *Uvod u pedagogiju*. Zagreb: Educa.

Deakin Crick, R. (2007). Learning how to learn: The dynamic assessment of learning power. *The Curriculum Journal*, 18(2), 135-153.

Дмитровић, П. (2002). *Основи педагогије у светлу промена*. Бијељина: Педагошки факултет.

Дучић, Б. (2016). Саморегулација код особа са интелектуалном ометеношћу. Докторска дисертација. Београд: Универзитет у Београду, Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију.

European Commission (2007). *Key competences for lifelong learning: European reference Framework*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.

Žerak, U., Jurišević, M., Pečjak, S. (2023). Parenting and teacher styles in relation to student characteristics and self-regulated learning. *European Journal of Psychology of Education*. 38(3), 1-25 <https://doi.org/10.1007/s10212-023-00742-0>

Zimmerman, B. J. (1986). Becoming a self-regulated learner: Which are the key subprocesses? *Contemporary Educational Psychology*, 11(4), 307–313. [https://doi.org/10.1016/0361-476X\(86\)90027-5](https://doi.org/10.1016/0361-476X(86)90027-5)

Zimmerman, B. J., & Martinez-Pons, M. (1990). Student differences in self-regulated learning: Relating grade, sex, and giftedness to self-efficacy and strategy use. *Journal of Educational Psychology*, 82(1), 51–59. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.82.1.51>

Zimmerman, B. J. (1990). Self-regulated learning and academic achievement: An overview. *Educational Psychologist*, 25, 3-17.

Zimmerman, B. J. (2002). Becoming a self-regulated learner: An overview. *Theory into Practice*, 41, 64-70.

Илић, М., Јерковић, Ј. (2018). Рецепција и исходи основношколске наставе. У: С. Маринковић (Ур.), *Зборник радова са научног скупа Језик, култура, образовање*, одржан 02. новембра, 2018, 533-544, Универзитет у Крагујевцу, Педагошки факултет Ужице.

Ilić, M. (2013). *Porodična pedagogija*. Banja Luka: Filozofski fakultet.

Jandrić, D., Boras, K., Šimić, Z. (2018). Rodne i dobne razlike u motivaciji i samoregulaciji učenja. *Psihologijske teme*, 27(2), 177-193. <https://doi.org/10.31820/pt.27.2.3>

Јерковић, Љ., Илић, М. (2020). Функционалност породице и морална развијеност ученика. *Зборник радова Филозофског факултета Универзитета у Приштини*. 50(2), 275-294. <https://doi.org/10.5937/zrffp50-26959>

Kankaraš, M. (2004). Metakognicija – nova istraživačka paradigma. *Psihologija*, 37(2), 149-161.

Кевић-Зрнић, С., Станковић-Јанковић, Т. (2019). Уčenje и компетенције младих у XXI вијеку. У: Николић, М., Ванти-Танјич, М. (ур.) *Зборник научно-стручне конференције Unapređenje kvalitete života djece i mladih*, 21. Jun 2019, 428-434. Tuzla: Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet

Кевић-Зрнић, С., Станковић-Јанковић, Т., Сузић, Н. (2019). Квалитетно читање и вођење забиљешки у настави. *Иновације у настави*, 32(4), 44-56. <https://doi.org/10.5937/inovacije1904044K>

Koludrović, M. i Reić Ercegovac, I. (2014). Uloga razredno-nastavnog ozračja u objašnjenju ciljnih orijentacija učenika. *Društvena istraživanja: Časopis za opća društvena pitanja*, 23(2), 283–302. <https://doi.org/10.5559/di.23.2.04>

Koludrović, M. i Radnić, I. (2013). Doprinos nekih osobnih i socijalnih čimbenika u objašnjenju školskog uspjeha u ranoj adolescenciji. *Pedagogijska istraživanja*, 10(1), 65-77.

Костић, С. М., Минић, Ј. Љ., & Ровчанин, Е. Е. (2020). Васпитни стилови родитеља као предиктори димензија самоефикасности ученика основне музичке школе. *Зборник радова филозофског факултета*, 315- 333 <https://doi.org/10.5937/ZRFFP50-23619>

Kodžopeljić, J., Pečić, J. (2017). *Psihologija u nastavi, odabrane teme iz psihologije obrazovanja*. Novi Sad: Filozofski fakultet.

Kurikulum međupredmetne teme Učiti kako učiti za osnovne i srednje škole (2019), Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Hrvatska, Narodne novine, br. 7/2019

Кузмановић, Б., Вучетић, М. (2015). Саморегулација учења из перспективе ученика и њена повезаност са школским успјехом. *Настава и васпитање*, 64(2), 269-283, <https://doi.org/10.5937/nasvas1502269K>

Livazović, G., Janković, B. (2015). Organizacijsko učenje u školi. *Pedagogijska istraživanja*, 12(1-2), 55-68.

Lončarić, D. (2014). *Motivacija i strategije samoregulacije učenja: teorija, mjerenje i primjena*. Rijeka: Učiteljski fakultet.

Lončarić, D. (2010). Spol i dob kao odrednice samoreguliranog učenja za cjeloživotno obrazovanje. U: R. Bacalja (Ur.), *Zbornik radova s međunarodnog znanstveno-stručnog skupa Perspektive cjeloživotnog obrazovanja učitelja i odgojitelja* (str. 104-118). Sveučilište u Zadru.

Љубисављевић, Д. (2014). Значај самосталног учења. У : Димитријевић, Б. (Ур.), Тематски зборник Наука и савремени универзитет, савремене парадигме у науци и научној фантастици, (стр. 423-436). Филозофски факултет Ниш.

Marić, M., Mihajlović, M., & Oprarnica, L. (2018). Instrument za procenu motivacije i strategija samoregulacije u učenju matematike (SRUM). *Nastava i vaspitanje*, 67(1), 129-146.

Martinez-Pons, M. (2002). Parental Influences on Children's Academic Self-Regulatory Development. *Theory Into Practice*, 41(2), 126-131. https://doi.org/10.1207/s15430421tip4102_9

Macuka, I., Burić, I. (2015). Školski uspjeh mlađih adolescenata: važnost uloge osobnih i obiteljskih čimbenika. *Društvena istraživanja, časopis za opća društvena pitanja*, 24(4), 487-507. <https://doi.org/10.5559/di.24.4.02>

Mikanović, B. (2016). *Naučni razvoj pedagogije i područja vaspitanja*. Banja Luka: Grafomark

Mirkov, S. (2013). *Učenje – zašto i kako*. Beograd: Institut za pedagoška istraživanja.

Мирков, С. (2010). Како циљеви и стратегије утичу на академски успјех студената. *Зборник института за педагошка истраживања*, 42(2), 217-231. <https://doi.org/10.2298/ZIPI1002217M>

Мирков, С. (2007). Саморегулација у учењу: Примјена стратегија и улога оријентација на циљеве. *Зборник института за педагошка истраживања*, 39(2), 309-328. <https://doi.org/10.2298/ZIPI0702309M>

Михајловић, Т. (2015). Оспособљеност ученика за самостално учење у традиционалним наставним системима. *Учење и настава*, 1(2), 237-232.

Mihajlović, T., Vaselić, N., Čekrlija, Đ. (2019). Relation between learning strategies and techniques, anxiety, and psychosomatic symptoms in 8th and 9th grade elementary school students. *Studies in teaching and education*, 68(1), 71-87. <https://doi.org/10.5937/nasvas1901071M>

Mihajlović, T., Skopljak, M. (2019). Samostalno učenje-važan aspekt u postizanju boljeg školskog uspjeha. U: Nikolić, M., Vanti-Tanjić, M. (ur.) Zbornik naučno-stručne konferencije *Unapređenje kvalitete života djece i mladih*, 21. Jun 2019, 187-197. Tuzla: Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet

Mujagić, A., Buško, V. (2012). Upravljanje učenjem: konstrukt samoregulacije i struktura njegovih komponenata. *Suvremena psihologija*, 15(2), 157-174. <https://hrcak.srce.hr/111592>

McCombs, B.L. (2003). A Framework for the Redesign of K-12 Education in the Context of Current Educational Reform, *Theory Into Practice*, 42:2, 93-101. https://doi.org/10.1207/s15430421tip4202_2

Nikčević Milković, A., Tatalović Vorkapić, S. (2020). Osobine ličnosti učenika, strategije samoregulacije učenja i suočavanja sa školskim neuspjehom, dob i rod kao predikatori objektivnoga i subjektivnoga školskog uspjeha. *Psiholgijske teme*, 29(3), 483-506.

<https://doi.org/10.31820/pt.29.3.1>

Павловић, З. (2015). Аналогije у свјетлу конструктивистичког приступа учењу. *Нова школа*, 10(2), 25-38. <https://doi.org/10.7251/NS1502026P>

Павловић, З. (2010). *Мотивационе оријентације и школско учење*. Источно Сарајево: Филозофски факултет.

Павловић, З., Перућица, Р. (2018). Конструкција и мјерне карактеристике инструмента за мјерење родитељских захтјева и подршке. *Наша школа*, 24(1), 45-58. <https://doi.org/10.7251/NSK1801045P>

Павловић, З. (2019). Доживљај тока и заступљеност анксиозности код ученика у ситуацијама учења у зависности од родитељских захтјева и подршке. *Радови филозофског факултета*, 20, 28-46. <https://doi.org/10.7251/RAD1920028P>

Palacios M. D., Torío-López S. & Murga-Menoyo M. Á. (2022). Parentalidad positiva y autorregulación de aprendizaje en adolescentes. *Alteridad*, 17(2), 291-303. <https://doi.org/10.17163/alt.v17n2.2022.09>

Paris, S. G., & Paris, A. H. (2001). Classroom applications of research on self-regulated learning. *Educational Psychologist*, 36, 89-101.

Pintrich, P.R., Smith, D.A.F., Garcia, T., & McKeachie, W.J. (1993). Reliability and Predictive Validity of the Motivated Strategies for Learning Questionnaire (Mslq). *Educational and Psychological Measurement*, 53, 801-813. <https://doi.org/10.1177/0013164493053003024>

Pekrun, R., Goetz, T., Titz, W., & Perry, R.P. (2002). Academic emotions in students' self-regulated learning and achievement: A program of qualitative and quantitative research. *Educational Psychologist*, 37, 91-105. https://doi.org/10.1207/S15326985EP3702_4

Peng, C. (2012). Self Regulated Learning Behavior of College Students of Art and Their Academic Achievement. *Physics Procedia*, 33, 1451-1455.

Перућица, Р. (2022). *Наставници и родитељи као фактори формирања односа ученика према учењу*. Фоча: Универзитет у Источном Сарајеву: Медицински факултет Фоча

Perućica, R., Živanović, S., Jorgić, D. (2022). Učenje učenja u kontekstu pedagoških teorijskih spoznaja. *DHS*, 4(21), 541-558.

Petrešević, Đ., Sorić, I. (2009). Učeničke emocije i njihovi predikatori u procesu samoregulacije učenja. *Društvena istraživanja*, 20(1), 211-232. <https://doi.org/10.5559/di.20.1.11>

Pintrich, P. R., & De Groot, E. V. (1990). Motivational and self-regulated learning components of classroom academic performance. *Journal of Educational Psychology*, 82(1), 33-40. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.82.1.33>

Pintrich, P. R., Smith, D.A.F., Gracia, T., & McKeachie, W.J. (1991). A manual for the use of the Motivated Strategies for Learning Questionnaire (MSLQ). Washington: Office of Educational Research and Improvement

Preporočilo Evropskega Parlamenta In Sveta z dne 18. Decembar 2006. o ključnih kompetencah za vseživljensko učenje 2006/962/ES

Preporuke Vijeća Europske Unije od 22. Svibnja 2018. o ključnim kompetencijama cjeloživotnog učenja, Službeni list Europske Unije 2018/C, 189/01

Radziszewska, B., & Rogoff, B. (1988). Influence of adult and peer collaborators on children's planning skills. *Developmental Psychology*, 24, 840–848. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.24.6.840>

Reeve, J., & Jang, H. (2006). What Teachers Say and Do to Support Students' Autonomy During a Learning Activity. *Journal of Educational Psychology*, 209-218. DOI: 10.1037/0022-0663.98.1.209

Sorić, I. (2014). *Samoregulacija učenja, možemo li naučiti učiti*. Jastrebarsko: Naklada Slap.

Sorić, I., Vulić – Prtorić, A. (2006). Percepcija roditeljskoga ponašanja, školska samoeфикаsnost i kauzalne atribucije u kontekstu samoregulacije učenja. *Društvena istraživanja*, 15(4-5), 773-797.

Станковић-Јанковић, Т. (2010). Савремени приступ учењу учења. У: Ковачевић, М. (Ур.), Зборник радова са научног скупа *Интердисциплинарност и јединство савремене науке*, 22-24. Мај 2019, 367-380. Пале: Филозофски факултет Универзитета у Источном Сарајеву.

Strage, A.A. (1998). Family context variables and the development of self-regulation in college students. *Adolescence*, 33(129), 17-32. http://dx.doi.org/10.1007/978-3-030-51673-4_9

Suzić, N., Stanković-Janković, T., Đurđević, S. (2013). Samoregulacijska uspješnost i emocije srednjoškolaca i studenata. *Croatian Journal of Education: Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, 15(2), 69-95.

Tot, D. (2010). Učeničke kompetencije i suvremena nastava. *Odgojne znanosti*, 1(19), 65-78.

Turner, J. C., Midgley, C., Meyer, D. K., Gheen, M., Anderman, E. M., Kang, Y., & Patrick, H. (2002). The classroom environment and students' reports of avoidance strategies in mathematics: A multimethod study. *Journal of educational psychology*, 94(1), 88-106.

Frymier, A. B., Wanzer, M. B., & Wojtaszczyk, A. M. (2008). Assessing students' perceptions of inappropriate and appropriate teacher humor. *Communication Education*, 57(2), 266-288 <https://psycnet.apa.org/doi/10.1080/03634520701687183>

Honey, P., & Mumford, A. (2000). *The learning styles helper's guide*. Maidenhead: Peter Honey Publications Ltd.

Carver, C. S., & Scheier, M. F. (2011). Self-regulation of action and affect. In Vohs, K. D. & Baumeister, R. F. (Eds.), *Handbook of self-regulation: Research, Theory, and Applications* (str. 3-21). New York: The Guilford Press.

Čolović, P., Smederevac, S., Mitrović, D. (2014). Velikih pet plus dva: validacija skraćene verzije. *Primenjena psihologija*, 7(3-1), 227-254. <http://dx.doi.org/10.19090/pp.2014.3-1.227->

Šimić Šašić, S., Kalajdžić, A., Nikčević – Milković, A. (2021). Poticanje samoreguliranog učenja – uloga nekih sociodemografskih čimbenika, učiteljskih percepcija o poučavanju i učenju, predanosti poslu i sagorijevanja na poslu. *Psihologijske teme*, 30(3), 467-487. <https://doi.org/10.31820/pt.30.3.4>

Wolters, C.A., & Rosenthal, H. (2000). The relation between students' motivational beliefs and attitudes and their use of motivational regulation strategies. *International Journal of Educational Research*, 33, 801-820 [http://dx.doi.org/10.1016/S0883-0355\(00\)00051-3](http://dx.doi.org/10.1016/S0883-0355(00)00051-3)

Да ли су коришћена литература и референце релевантне у погледу обима, садржаја и савремености.

ДА

НЕ

5.5. Циљеви истраживања

Испитати процјене ученика о саморегулацији учења, као и односе тих процјена са социјално-статусним карактеристикама ученика, индивидуалним карактеристикама ученика и карактеристикама породичног и школског окружења. Циљ је проширен и на испитивање процјена наставника о саморегулацији учења ученика, као и односе тих процјена са процјенама ученика и социјално статусним карактеристикама наставника.

Претходно дефинисани циљ истраживања конкретизован је кроз неколико истраживачких задатака:

1. Испитати да ли постоји статистички значајна разлика у процјенама ученика о саморегулацији учења у зависности од њихових социјално статусних карактеристика (пол, школа/степен образовања, разред, стручна спрема родитеља, школски успјех, материјалне прилике породице, употреба ИТ)
2. Испитати да ли постоји статистички значајна повезаност између процјена ученика о саморегулисаном учењу и њихових приступа учењу
3. Испитати да ли постоји статистички значајна повезаност између процјена ученика о саморегулисаном учењу и особина личности ученика (интроверт/екстроверт)
4. Испитати да ли постоји статистички значајна повезаност између процјена ученика о саморегулисаном учењу и родитељског стила васпитања
5. Испитати да ли постоји статистички значајна повезаност између процјена ученика о саморегулисаном учењу и функционалности породице
6. Испитати да ли постоји статистички значајна повезаност између процјена ученика о саморегулисаном учењу и нивоа захтјева и степена подршке коју пружају родитељи
7. Испитати да ли постоји статистички значајна повезаност између процјена ученика о саморегулисаном учењу и наставничког стила руковођења
8. Испитати да ли постоји статистички значајна повезаност између процјена ученика о саморегулисаном учењу и наставничке примјене хумора

9. Испитати да ли постоји статистички значајна разлика између процјена ученика и процјена наставника о саморегулисаном учењу
10. Испитати да ли постоји статистички значајна повезаност између компоненти саморегулисаног учења ученика
11. Испитати да ли постоји статистички значајна разлика у процјенама наставника о саморегулацији учења ученика у зависности од њихових социјално-статусних карактеристика.

Да ли су циљеви истраживања јасно дефинисани и усклађени са предметом истраживања?

ДА

НЕ

5.6. Хипотеза истраживања: главна и помоћне хипотезе

Из циља произилази и формулација радне хипотезе а она гласи:

Претпостављамо да ће се процјене ученика о саморегулацији учења разликовати у зависности од њихових индивидуалних, социјално-статусних, породичних и школских карактеристика. Такође, претпостављамо да ће се процјене наставника о саморегулацији учења ученика разликовати у зависности од њихових социјално-статусних карактеристика, те да ће се процјене ученика и процјене наставника о саморегулацији учења разликовати.

Аналогно задацима истраживања, радна хипотеза је операционализована у низ потхипотеза, и то:

1. Претпостављамо да постоје статистички значајне разлике у процјенама ученика о саморегулацији учења у зависности од њихових социјално статусних карактеристика
2. Претпостављамо да постоји статистички значајна повезаност између процјена ученика о саморегулисаном учењу и њихових приступа учењу
3. Претпостављамо да постоји статистички значајна повезаност између процјена ученика о саморегулисаном учењу и особина личности ученика (интроверт/екстроверт)
4. Претпостављамо да постоји статистички значајна повезаност између процјена ученика о саморегулисаном учењу и родитељског стила васпитања
5. Претпостављамо да постоји статистички значајна повезаност између процјена ученика о саморегулисаном учењу и функционалности породице
6. Претпостављамо да постоји статистички значајна повезаност између процјена ученика о саморегулисаном учењу и нивоа захтјева и степена подршке коју пружају родитељи
7. Претпостављамо да постоји статистички значајна повезаност између процјена ученика о саморегулисаном учењу и наставничког стила руковођења

8. Претпостављамо да постоји статистички значајна повезаност између процјена ученика о саморегулисаном учењу и наставничке примјене хумора
9. Претпостављамо да постоји статистички значајна разлика између процјена ученика и процјена наставника о саморегулисаном учењу
10. Претпостављамо да постоји статистички значајна повезаност међу компонентама саморегулисаног учења ученика
11. Претпостављамо да постоји статистички значајна разлика у процјенама наставника о саморегулацији учења ученика у зависности од социјално-статусних карактеристика наставника

Да ли је хипотеза истраживања јасно дефинисана?

ДА

НЕ

5.7. Очекивани резултати

Очекујемо да ће се процјене ученика о саморегулисаном учењу разликовати у зависности од њихових социјално-статусних варијабли, индивидуалних, породичних и школских варијабли. Такође очекујемо да ће се и процјене ученика и наставника значајно разликовати, као и да ће се процјене наставника разликовати у зависности од наставничких социјално-статусних варијабли.

Будући резултати проучавања и истраживања биће примјењиви у васпитно – образовној пракси. Наиме, резултати се могу користити при унапређењу васпитно – образовног рада у школи, али и у породичној педагогији. Наведено јасно имплицира обједињавање и унапређење сарадње школске и породичне средине. Резултати ће показати на који начин ученици уче, које су то детерминанте саморегулисаног учења ученика, које компоненте саморегулисаног учења погодују особинама личности, те да ли неке социјално статусне варијабле могу утицати на саморегулацију учења ученика. Такође, добијени резултати доприносе сагледавању и унапређењу стила руковођења наставника и његовог значаја за учење, те улоге хумора наставника у томе. Добијени резултати показаће каква је улога породичног функционисања за саморегулисано учење као и како родитељи утичу на исто. Значај и иновативност истраживања огледа се у повезивању два значајна фактора везана за учење уопште (наставници и родитељи), обједињавање свих компоненти саморегулисаног учења а не парцијалних, као и цјелокупној обухватности већег броја варијабли у једном истраживању, те нови инструментариј родитељских и наставничких стилова јер док постоје ученици и школа постојаће и родитељи и наставници те њихови аутентични стилови којима се руководе.

Поред унапређења квалитета васпитно – образовне праксе у школској и породичној средини, истраживање даје и скроман допринос богаћењу и развоју педагошке теорије, образложењу и дефинисању сложеног феномена саморегулисаног учења, интеграцији и разумијевању контекстуалних фактора који дјелују у оквиру њега.

Да ли је образложен научни значај и/или потенцијална примјена очекиваних резултата?

ДА

НЕ

5.8. План рада и временска динамика

Истраживање ће се реализовати у неколико етапа.

У првој етапи разматрана је релевантна, доступна литература у вези са саморегулисаним учењем, анализа структуре саморегулисаног учења, преглед досадашњих истраживања и укључених варијабли, препоруке за даља истраживања, те допринос породичног и школског окружења. На темељу наведене анализе почеле су и припреме за наше

истраживање. Друга етапа се наставља на прву, у оквиру које слиједи преглед, тумачење, критичка анализа и синтеза, као и доношење закључака у вези са предметом и проблемом проучавања, као и трагање за инструментима и израда инструмената намјењених ученицима.

Узорак ће имати два дијела. Први дио чине ученици завршних разреда (седми, осми и девети) основне школе и завршни разреди (трећи и четврти) средње школе. У плану је уједначена величина сегмената узорка, односно минимално 400 ученика завршних разреда основне школе и 400 ученика средње школе. Други дио узорка чине наставници завршних разреда основне школе и наставници завршних разреда средње школе. У плану је да се узорком обухвате ученици и наставници школа са неколико просторних регија Републике Српске (просторна регија Требиња и Источног Сарајева).

Након тога слиједи рад на терену у сарадњи са директорима и стручним сарадницима одабраних основних школа. Завршна етапа у истраживању биће обрада добијених података и њихова интерпретација, као и извођење закључака и практичних импликација.

Да ли су предложени одговарајући план рада и временска динамика израде дисертације?

ДА

НЕ

5.9. Материјал и методологија рада

Из природе проблема који истражујемо произилазе на коришћење двије методе: метода теоријске анализе и сервеј метода (метода системског емпиријског неексперименталног истраживања).

Метода теоријске анализе:

Свако истраживање полази од теоријских сазнања стечених ранијим проучавањима. Да би проблем нашег истраживања могли ефикасно расвијетлити, потребно је да проучимо сву расположиву тематски релевантну литературу (научна дјела, монографије, научне расправе, чланке). Да бисмо се боље упознали са самим проблемом и предметом истраживања, те што квалитетније конструисали теоријски оквир истраживања послужили су управо резултати методе теоријске анализе. Ова метода ће нам послужити и за уопштавање резултата и извођење закључака након реализованог истраживања.

Сервеј метода:

Сервеј методом се настоји извршити „снимање“ оног што је предмет истраживања. Она се ослања на емпиријске чињенице које су дате и које се узимају у обзир при истраживању (Банђур, Поткоњак, 1999).

Сервеј методу ћемо користити да испитамо односе између одређених варијабли. Њоме се настоји извршити „снимање“ оног што је предмет истраживања и ослања се на емпиријске чињенице.

Технике које ћемо користити у раду су: техника анкетаирања и техника скалирања.

Технику анкетаирања ћемо користити за прикупљање података о социјално-статусним варијаблама. Техника скалирања је базирана на скалама процјене, а користит ћемо је за потребе: процјене ученика о саморегулацији учења; за процјене ученика о васпитном стилу њихових родитеља; за процјене ученика о руководећем стилу њихових наставника; за ученичке процјене приступима учењу, као и особинама личности.

За потребе овог истраживања неке инструменте смо преузели, превели и прилагодили говорном подручју и популацији испитаника, а неки инструменти су самостално конструисани. У наставку текста слиједи детаљан опис инструмената.

Упитник за ученике ће нам послужити да бисмо прикупили опште податке о ученицима, односно податке о полу, разреду, школском успјеху, стручној спреми оца, стручној спреми мајке, материјалним приликама као и употреби ИТ.

Упитник за наставнике ће нам послужити да бисмо прикупили опште податке о наставницима, односно податке о полу, радном стажу, рад у основној/средњој школи, стручној спреми наставника, предмету који предаје.

Инвентар за мјерење саморегулисаног учења (MSLQ) преведен је и преузет од Пол Пинрича и сар. (Pintrich, et al., 1991) који мјери 14 конструката, односно 2 субскеале Ликертовог типа: Мотивационе стратегије/компоненте (са подскалама интринзична циљна оријентација; екстринзична циљна оријентација; вјеровање у учење; самоефикасност за учење и учинак; анксиозност) и Стратегије учења која укључује когнитивну, метакогнитивну компоненту те компоненту управљања ресурсима (са подскалама: понављање, елаборација, организација, критичко мишљење, метакогнитивна саморегулација; организација времена и окружења, регулација уложеног труда, вршњачко учење, тражење помоћи). Оригинални инструмент садржи још једну подскалу – вриједност задатка, односно петнаести конструкт (6 ајтема), у оквиру мотивационе компоненте јер је аутор испитивао саморегулисаног учење ученика у одређеној области, а пошто посебна област учења одређеног предмета није у фокусу нашег истраживања стога је подскала вриједност задатка изостављена.

Инвентар за наставничку процјену саморегулисаног учења ученика је модификован и прилагођен популацији наставника те обухвата исте конструкте као и инструмент за ученике. Дакле, за ученике је преузет оригинални инструмент Пола Пинтрича (Pintrich, et al., 1991), док је за наставнике исти инструмент адаптиран од стране кандидата.

Скала ученичке процјене родитељских стилова конструисана је за потребе овог истраживања, а обухвата четири субскеале: Ауторитативни стил; Ауторитарни; Попустљиви и Индиферентан (односно занемарујући стил), које испитаници попуњавају посебно за оца а посебно за мајку.

Скала ученичке процјене наставничких стилова конструисана је за потребе овог истраживања, а обухвата: Демократски, Ауторитарни, и Индиферентни стил.

Петостепена скала процјене о примјени хумора наставника мјери три врсте прикладног хумора (везан за садржај, невезан за садржај, самопоражавајући) и двије врсте неприкладног хумора (омаловажавајући и увредљив) и преузета је од ауторке Бејнбриц Фримјер (Frymier et al., 2008), а развијена је на основу одговарајућег и неодговарајућег понашања хумора које су идентификовали Ванзер и сар. (Wanzer, et al., 2006). Инструмент је модификован и преведен за потребе овог истраживања те прилагођен узорку и говорном подручју.

Скала за мјерење приступа учењу преузета је од Бигса, Кембера и Леунга (Biggs, Kember, Leung, 2001) и то ревидирани двофакторски упитник у процесу учења чија факторска анализа показује да се приступи учењу најбоље описују помоћи два фактора: дубински и површински (R- SPQ-2F). Инструмент је преведен за потребе овог истраживања и прилагођен узорку и говорном подручју. Скала је састављена од 20 ајтема, односно по 10 ајтема за сваки приступ. Испитаници ће на скали Ликертовог типа од пет категорија процјењивати у којој мјери се дате тврдње односе на њих у распону (од 1= никад или веома ријетко до 5= увијек или скоро увијек).

Инвентар породичног функционисања чини 36 ајтема о одредницама и обиљежјима породице према којима се одређује један од пет нивоа функционалности породице на Биверсовој скали положаја породице: оптимално функционалне породице; адекватно функционалне; средње функционалне; гранично функционалне; тешко дисфункционалне. Збрајањем бодова здравља/компетентности и Кохезије/Стила те одређивањем положаја, односно мјеста гдје се хоризонтална и вертикална линија пресецају представља позицију породице. Инструмент је преузет према Илићу (2013), а аутори система процјене су Роберт Биверса и Роберт Хампсона (2003).

Петостепена скала за мјерење екстраверзије преузета је од Чоловић и сар., (2014). Десет

тврђњи односе се на екстраверзију, а испитаници одговарају на њих у распону од 1-уопште се не слажем до 5-потпуно се слажем.

Инвентар за мјерење нивоа захтјева и степена подршке у породичном окружењу преузет је од Златка Павловића. Садржи 15 ајтема, ниво захтјева (првих седам ајтема) и степен подршке (осам ајтема) (Павловић, 2010). Испитаници на седмостепеној скали процјењују у којој се мјери дате тврђе односе на њих (од 1= никад, до 7= увијек).

Као зависна варијабла третиране су процјене ученика о саморегулацији учења, док статус независне варијабле имају: пол, разред, стручна спрема родитеља, економски статус породице, школски успјех, употреба ИТ, примјена наставничког хумора, стил рада наставника, стил родитељства, функционалност породице, приступи учењу, интроверзија и екстровеизија, ниво захтјева и степен подршке у породичном окружењу.

Обрада података биће реализована примјеном следећих потенцијалних статистичких поступака:

- Дескриптивна статистика (фреквенције и проценти)
- Тестирање разлика међу аритметичким срединама (t-test);
- Једнофакторска анализа варијансе (ANOVA)
- χ^2 -тест
- Израчунавање Пирсоновог коефицијента корелације

За утврђивање метријских карактеристика инструмената извршићемо:

- Израчунавање Кронбах-алфа коефицијената (за утврђивање поузданости супскала инструмената, али и поузданости цијелих инструмената),
- Садржајна и факторска анализа (за утврђивање ваљаности инструмената)

Смирнов-Колмогорљев тест за израчунавање одступања од нормалне дистрибуције.

За потребе статистичке обраде и приказивања свих важнијих резултата истраживања користићемо статистички програм СПСС (SPSS 20.0 for Windows).

Да ли су предвиђени материјал и методологија рада одговарајући?	<u>ДА</u>	НЕ
---	-----------	----

5.10. Мјесто, лабораторија и опрема за експериментални рад

Рад је теоријско-емпиријске природе. Истраживање ће се реализовати у просторијама одабраних основних школа, те није потребна лабораторија.

Да ли су предвиђени одговарајуће мјесто, лабораторија и опрема за експериментални рад?	<u>ДА</u>	НЕ
--	-----------	----

Да ли је планирана сарадња са другим институцијама у земљи и иностранству?	<u>ДА</u>	НЕ
--	-----------	----

Да ли је тема подобна?	<u>ДА</u>	НЕ
------------------------	-----------	----

6. ЗАКЉУЧАК

Да ли студент испуњава прописане услове?	<u>ДА</u>	НЕ
--	-----------	----

Да ли је тема подобна?	<u>ДА</u>	НЕ
------------------------	-----------	----

Да ли први ментор испуњава прописане услове?	<u>ДА</u>	НЕ
--	-----------	----

Да ли други ментор испуњава прописане услове?	ДА	НЕ
---	----	----

Образложење (до 300 ријечи):

Сања Живановић је магистар педагогије. На првом циклусу студија остварила је просјечну оцјену 8,48, на другом циклусу студија 9,63 и на трећем циклусу студија 9,75. Објавила је петнаест радова, од тога шест оригинално научних радова, пет прегледних радова и четири стручна рада. Кандидат је подобан за израду докторске дисертације.

За проблем истраживања дисертације изабран је нов и актуелан феномен у васпитању и образовању. Тема и програм истраживања докторске дисертације су теоријски и методолошки коректно постављени, а исти је јавно представљен и успјешно одбрањен 11. 09. 2024. године пред члановима Комисије: проф. др Татјана Михајловић, проф. др Тања Станковић-Јанковић, проф. др Љиљана Јерковић и проф. др Златко Павловић. Представљању теме и програма истраживања присуствовао је и потенцијални ментор проф. др Ранка Перућица. Програм истраживања је научно релевантан и може имати корисне педагошке (теоријске и практичне) и друштвене вриједности.

Комисија даје оцјену да је тема *Индивидуални и породично-школски чиниоци саморегулације учења у васпитно-образовном процесу* кандидата Сање Живановић подобна за израду докторске дисертације и са задовољством предлаже Наставно-научном вијећу Филозофског факултета и Сенату Универзитета у Бањој Луци да усвоје овај Извјештај и одобре израду дисертације. Комисија предлаже да за ментора при изради дисертације буде именована проф. др Ранка Перућица.

Мјесто и датум: Бања Лука, 03. 10. 2024.

Проф. др Татјана Михајловић, редовни професор, Предсједник
комисије, с.р.

Проф. др Тања Станковић-Јанковић, редовни професор, Члан, с.р.

Проф. др Љиљана Јерковић, ванредни професор, Члан, с.р.

Проф. др Златко Павловић, редовни професор, Члан, с.р.
